

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสถานะขององค์ความรู้ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วม โดยศึกษานิยามศัพท์ของการสื่อสารและการมีส่วนร่วม ประเด็นการศึกษาวิจัย ระเบียบวิธีวิจัยและข้อค้นพบที่นำมาสู่องค์ความรู้ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วม การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Document Analysis) จากวิทยานิพนธ์จำนวน 73 เล่มที่มีการเผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2524-2547 ในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จาก 4 สถาบัน ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์อภิमान (Meta-Analysis) และการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนาอภิमान (Meta-Ethnography)

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า 1) นิยามศัพท์การสื่อสารและการมีส่วนร่วม หมายถึง แนวความคิดที่มุ่งเน้นให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วม โดยใช้การสื่อสารในรูปแบบต่างๆ ก่อให้เกิดการระดมความคิด การแลกเปลี่ยน ตัดสินใจวางแผน และร่วมกันทำงาน รวมทั้งมีการตรวจสอบหรือประเมินผลการดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนา หรือเพื่อการแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นภายในชุมชน 2) ประเด็นที่มีการศึกษามากที่สุด คือ การสื่อสารเพื่อการพัฒนาทางด้านสิ่งแวดล้อม 3) ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้มากที่สุด คือ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการศึกษาเชิงสำรวจและใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูล กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา คือ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมากที่สุด 4) ข้อค้นพบที่นำมาสู่องค์ความรู้ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วม นั้น งานวิจัยเชิงปริมาณส่วนใหญ่เน้นศึกษาพฤติกรรมของผู้รับสาร โดยมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ โดยเฉพาะการเปิดรับข่าวสารกับการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ส่วนงานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษากระบวนการสร้างการสื่อสารที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมซึ่งมีลักษณะ คือ (1) เป็นการสื่อสารสองทาง (2) เป็นการไหลแบบ 2 จังหวะ (Two-Step Flow) (3) มีเป้าหมายสร้างประโยชน์เพื่อประชาชนเป็นหลัก (4) ลักษณะของสื่อที่ใช้ ส่วนใหญ่คือ สื่อบุคคลซึ่งมีลักษณะเป็นผู้ที่นำเคาะพ่นถือ เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก (5) ลักษณะของสาร ได้แก่ เนื้อหาที่เกี่ยวกับปัญหาของชุมชน, ประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ, เนื้อหาที่เป็นเรื่องใกล้ตัว (6) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น พบว่ายังคงเป็นผู้รับสารแบบ Passive Audience ซึ่งจะรับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐเป็นส่วนใหญ่

The main purpose of this research is to investigate the progression of knowledge on 'Communication and Participation' by considering the definitions of 'Communication and Participation', areas of study, and research methodologies. This research is based on document analysis from 73 theses of 'Development Communication Program' between 1981–2005. These theses are from four graduate schools: Chulalongkorn University, Thammasat University, Dhurakitbundit University, and Kasetsat University. This research also used coding sheets and employed Meta-Analysis synthesis in quantitative methods and Meta-Ethnography analysis in qualitative methods.

Results of the research are as follows: 1) The definition of 'Communication and Participation' is an interactive process characterized by different kinds of interaction between people such as, exchanging ideas and information, making decision, and planning for developing or solving problem in their community. 2) The most famous subject in this area of study is 'Communication for Environmental Development'. 3) The most widely used research methodology is a quantitative research employing survey research and questionnaire as major research tools. The main target of the research is people in Bangkok and suburb areas. In addition, most of them employed inferential Statistics to analysis data. 4) Most of quantitative studies emphasis on the relationship between different variables to the behavior of information receivers especially perceiving information and changing paradigm, attitude, and participating behavior. On the other hand, qualitative studies concentrate on the process of initiating participatory communication which has six characteristics. They are: (1) The communication is two-way. (2) The communication is two-step flow. (3) The main goal is to benefit people. (4) The communication is usually from/with respectful or famous people or specialists. (5) Messages of the participatory communication are usually problems in community, benefits for the community members which are closely related to the community members. (6) The level of participation of the population is elementary. The receivers are 'Passive Audiences' i.e., the audiences mainly receive information from the government.